हितं तेनाव्यवधानेन तद्धस्तु ज्ञामि भवति अत्र तु व्यवधानम् आग्नेयेन अनेन वक्ष्यमाणेन च खल्वज्ञामि । केनेति । उच्यते । आज्यस्य द्रव्यस्येतरम् इतरत्कर्म उपांशुयाजाख्यं तथा पुरोडाशस्येतरं धानाख्यम् अन्योन्यापेक्षयोभयोरितरत्वम् अन्यदिवेति द्रव्यभेदादेकदेवत्यमपि कर्मद्वयमन्यदिवान्यदिव भवति अतोऽन्ययोर्न ज्ञामितास्ति ॥ मन्त्रभेदेन चाज्यभागप्रधानद्वययोरज्ञामित्वम् प्रधानद्वययोर्जुषाण इत्यस्यासंभवात् यद्यप्याज्यभागप्रधानयोर्देवतैक्यं तथाप्याज्यभागस्य ऋचमग्निर्वृत्राणि [वाज° स° ३३.१.] त्वं सोमासीत्यादिकामनुवाक्यां [वाज° स° ११.५२.] कृत्वा जुषाणोऽग्निराज्यस्य वेतु जुषाणः सोम इति जुषाणेन यजति । प्रधानाभ्यां तु क्रमेण अग्नीषोमा योऽअद्य वाम् अग्नीषोमा सवेदसेत्यनूच्यर्चमान्यं दिवो मातरिश्वा जभार युवमेतानीत्यृग्भ्यां [ऋक्स° १.१४.१.२.१.६.५.] यजति ॥ तथाज्यपुरोडाशयोरुपांशु उच्चैश्च भेदाद्ज्ञामित्वम् । उपांशोः प्रजापतिरुपवात्तस्य प्रजापतिरुचितामनुष्टुप्छन्दस्कामग्नीषोमा योऽअद्य वामित्येतामनुवाक्यामनुब्रूते ॥२७॥ उपत्सर्य उप पार्श्वेन गवा ॥२८॥ आज्यभागोपांशुयाजयोर्ज्ञामितापरिहाराय याज्यापुरोऽनुवाक्ययोर्वैलक्षण्यमुक्त्वा प्रशंसति । उदाहृतौ जुषाणशब्दयुक्तौ मन्त्रौ तत्तादृगनुष्ठानमनु तत्सामर्थ्यात् । अन्यत्र ऋक्करणादितत्कर्मान्यतरतोऽस्थि अस्थिवद्दृढं करोति तस्मादन्यतरत ऋक्करणं युक्तम् ॥२९॥ द्विविधप्रजाव्यतिरेकेण प्रजान्तराभावात्सर्वप्रजालाभाय याज्यानुवाक्यायुगलयोरुक्तं वैलक्षण्यम् ॥३०॥ The explanation of ३१. ३२. is wanting in ABC. । पक्षान्तरमाह । न पूर्वां पौर्णमासीमुपवसेत् उत्तरामेव । तस्मिन्पक्षे गुणमाह । यथा कश्चित्परराष्ट्रं प्राप्य प्रतिमुखं पलायमानं हननोद्योगरहितं सम्यक्चूर्णितं करोति ॥३३॥ इत्थं पक्षान्तरं सोपपत्तिकमभिधाय प्रथमं पक्षं सिद्धान्तयितुं पुनरुपादत्ते । यथा कश्चिन्मन्दोऽन्येन पूर्वमेव पातितं पुनः स्वयं पिंष्यात् । उत्तरानादरे कारणान्तरमाह सोऽन्यस्येति । उत्तरोपवासी अन्येन यत्कृतं कार्यं तस्यानुकारी अन्येनाध्यवसितस्य पुनरध्यवसायी भवति । संप्रत्युपवसन्तं दृष्ट्वा तदनुकर्तुं स्वयमपि परेद्युरसावुपवसतीत्येवं प्रतिभवनात् ॥३४॥ संप्रतिपक्षं सिद्धान्तयितुमाख्यायिकामाह । संधयः विस्रस्ता आसन् । ऋतुमुखानि वसन्तादीनि ॥३५॥ संहातुं संगतो भवितुम् । सोमव्यतिरिक्तपुरोडाशादिसाध्या हविर्यज्ञाः ॥३६॥ स एव प्रजापतिः कालात्मकः दृढपर्वा संवत्सरमध्ये यदन्नं व्रीह्यादिरूपं पक्वं भवति तत्सर्वमभिलक्ष्य भोक्तुमुत्थितवान् कालावयवानां विच्छेदाभावात्तत्तत्कालोचितमन्नं भोगायोग्यमासीत् (भोगयो° the mspts.) । इदानीमुपवासयोग्यं पर्व विधत्ते संप्रति हैव पर्वविस्रंसनसमकालऽएव प्रजापतेः पर्व संप्रत्युपवसन् चिकित्सितवान्भवति । प्रजापतिवत्स्वयमपि सर्वान्नादो भवति ॥३७॥ आज्यभागस्थाननियममाह ॥३८॥ अथ केषांचित्पक्षमाह । अविज्ञान्यमिव विज्ञानेन हीनमिव वैषम्याभावेन साक्षात्स्थानविज्ञानस्याशक्यत्वात् ॥ तस्य कस्य पुरस्तादित्यत आह हवींषीति । उक्तहविःपुरोभागे विशेषमाह यत्रोऽइति ॥३९॥ आज्यभागयाज्यानुवाक्ययोर्यादृग्जुषाणवैलक्षण्यं पूर्वमुक्तं [क° २७.] तदपि तयोश्चक्षुष्ट्वप्रयुक्तम् । अस्थन्नस्थनि मुखे अस्थिमये सति ऋग्यजुषोः [ऋग्जुषयोः A. ऋग्जुषाणयोः?] काठिन्यमृदुत्वात्साम्यादस्थ्यनस्थ्यात्मता ॥४०॥ आग्नेयसौम्ययोराज्यभागयोर्यज्ञचक्षुष्ट्वं लौकिकचक्षुःसाम्येन समर्थयति । अन्वायत्ते अनुप्राप्ते । आजरसं वयोहानिपर्यन्तं चक्षुर्मोघं न भवति अमुष्मिन् स्वर्गलोकेऽपि सचक्षुरेव संभवत्याज्यभागयोश्चक्षुष्ट्ववेदिता ॥४१॥ ३ ॥ ६ ॥